

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877. Andra Kammaren. N:o 63.

Onsdagen den 16 Maj.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 9 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 81 föreslagna, utaf Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen till betäckande af Sveriges anpart i de af Hennes Maj:t Enkedrottning Josephinas dödliga frånfälle föranledda kostnader, hvilka ansetts böra emellan Sverige och Norge fördelas, anvisar ett belopp af 38,468 kronor 53 öre, att utgå af den besparing, som genom Hennes Maj:ts död under år 1876 uppstått å anslagen under riksstatens första hufvudtitel, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts framställning om anvisande af medel till godtgörande af berörda kostnader icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringsedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning, och utföll omröstningen med 66 Ja och 112 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första

Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med	91 Ja och 17 Nej,
hvidan, då dertill läggas Andra Kammarens röster, eller	66 Ja och 112 Nej,
sammanräkningen visar	157 Ja och 129 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

§ 3.

Efter föredragning af Stats-Utskottets memorial N:o 90, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om ny stat för Musikaliska akademien, blef den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen af Kammaren godkänd.

§ 4.

Föredrogs Stats-Utskottets utlåtande N:o 83, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående postverkets utgiftsstaten för år 1878; och biföll Kammaren Utskottets deruti gjorda hemställanden med rättelse af det i mom. a) förekommande tryckfelet »4,800 kronor» till »4,800,000 kronor».

§ 5.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 84, i anledning af väckt motion om indragning till statsverket af all grundränta å skattefrälsehemman.

§ 6.

Om beviljande af ett kreditiv till neutralitetens upprätthållande. Skedde föredragning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 85, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af ett kreditiv att i händelse af behof användas till neutralitetens upprätthållande.

Punkten 1.

Utskottet hade hemställt:

»att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, må på Riksgäldskontoret anvisa ett kreditiv af två millioner kronor, som Kongl. Maj:t må ega att, sedan hela Statsrådets tankar deröfver blifvit inhemtade, i mån af behof använda till åtgärder för upprätthållande af rikets neutralitet.»

Efter uppläsning af denna hemställan lemnades ordet på be- *Om beviljande*
 gäran till *af ett kreditiv*
till neutralite-
tens upprätt-
hållande.

Herr Jöns Rundbäck, som yttrade: Vid denna riksdags början, då svenska representationen mötte sin Konung på rikssalen, yttrades från tronen, bland annat, följande tänkvärda ord: »medan mörka moln hotande lägrat sig öfver andra delar af Europa, hafva de icke kastat någon skugga öfver våra förhållanden till främmande makter». Att dessa mörka hotande moln, ehuru de börjat urladda sig, likväl icke blifvit skingrade, utan tvärt om antagit än skarpare konturer och än blodrödare färger, känna vi alla, men huru vida och i följd häraf de utbredt sina skuggor än vidare eller — om bilden tillåtes — huruvida den pågående månförmörkelsen blifvit observerad äfven på vår horisont, är en fråga, som det utan tvifvel skulle vara tillfredsställande för mängen att känna, men som, jag är derom förvissad, icke kan besvaras af någon annan än den, som vakar i det höga politiska observatoriet.

Att någon molntapp emellertid lärer vara synlig, dertill sluter jag dels utaf det förhållandet att den Kongl. proposition, hvarom Stats-Utskottets nu föredragna betänkande handlar, framkommit till Riksdagen, dels deraf att berörda nådiga proposition blifvit kontrasignerad af Hans Excellens Herr Utrikesministern. Enligt mitt förmenande innebär likväl denna kontrasignation ingenting oroväckande, ty jag föreställer mig att, i händelse situationen vore synnerligen allvarsam, såväl cheferne för Landt- och Sjöförsvarsdepartementen som finansministern till statsrådsprotokollet uttalat sina åsikter med afseende å medlens anskaffande och användande.

Att någon öfverhängande fara ej nu förefinnes, det framgår för öfrigt så väl af den nådiga propositionen sjelf som ock af Hans Excellens' yttrande till statsrådsprotokollet, likasom deraf, att den begärda summan icke är af den betydighet, att deri ligger något afskräckande. Men framför allt ligger det i Kongl. Maj:ts proposition uttalad en bestämd afsigt att i brödrafolkens intresse intaga en neutral ställning, och ett sådant uttalande tror jag skall äfven af hela landet helsas med stor tillfredsställelse, ty säkert är att detta kungsord är en återklang af hvad som kännes och tänkes »ur svenska hjertans djup».

Om således å ena sidan den Kongl. propositionen icke kan gifva anledning till oro, så kan jag för min del icke dölja att å andra sidan i den samma ligger något outredt, som jag tror det vore af värde att känna. Man vet ej huru vida en likartad framställning aflåtits till norska Stortinget, och den nådiga propositionen upplyser ej heller om någon påtryckning från främmande makter på vår regering egt rum, hvilket blifvit af ryktet berättadt. Propositionen lemnar ej heller upplysning huru vida alla de rykten, som afhandla sättet för medlens användning, äro sanna eller icke. För min del har jag ej satt tro till dessa mångartade rykten, men

(Forts.)

Om beviljande
af ett kreditiv
till neutralite-
tens upprätt-
hållande.

(Forts.)

sådana rykten äro i omlopp, och att det fins folk, hvilka tro på dem, bevisas deraf att personer finnas, hvilka söka öfvertyga andra om sanningen af dessa rykten. Visserligen förnekas deras tillvaro från andra håll, men att sådana rykten finnas och måhända icke sakna all grund, tror jag mig kunna styrka genom att uppläsa följande lilla strof ur lördagens nummer af den, som jag tror, halffofficiella Posttidningen:

»Slutligen har man, under intrycket af ögonblickets missmod, från flere håll uppmanat regeringen att med öfvergifvande af den ståndpunkt, som den hittills i likhet med sina närmaste föregångare intagit, helt enkelt äska anslag för 42 eller 60 dagars beväring-öfning och således medelst gemensam votering tilltvinga sig den förlängning af öfningstiden, som under form af lagstadgande blifvit af Andra Kammaren afslagen.»

Detta är ett bland dessa rykten, hvars tillvaro genom det halffofficiella bladet vunnit en slags bekräftelse och vederläggning. Andra rykten omförmåla, att millionerna skola användas till byggande af pansarfartyg af den cert, Riksdagen icke vill bekosta, att de skola användas till försänkningar vid Karlskrona o. s. v. Att dylika rykten i mängd förefinnas, framgår ytterligare af t. ex. följande meddelande i en stor aftontidning, der det heter:

»Af många slag hafva de rykten varit, som under senaste tiden rört sig omkring den frågan, hvad regeringen under nu varande ställningar och förhållanden hade för afsigt att med hänsyn till vårt lands försvar göra. Derutinnan hafva dessa rykten sammanstämt, att regeringen troddes ämna framlägga en proposition för Riksdagen om beviljandet af en större summa. Så mycket mer hafva deremot meningarne varit delade om hvad ändamål de begärda medlen skulle komma att afse.»

Som sagdt, detta torde bevisa tillvaron af sådana rykten, i fall eljest någon skulle vilja förneka detta faktum. Samma tidning återgifver äfven ett rykte om Sveriges utrikes förhållanden, hemtadt, såsom jag tror, ur en så kallad sansad morgontidning. Tidningen berättar nemligen följande historia, som, enligt mitt förmenande, borde anses ganska farlig att sprida:

»För någon tid sedan meddelade vi ett i St Petersburg gängse, af vår der varande brefskrifvare återgifvet rykte om underhandlingar, som skulle vara å bane mellan de ryska och tyska kabinetten om Östersjöns stängande under vissa eventualiteter för icke baltiska staters krigsflottor, en åtgärd, i hvilken Sverige-Norge och Danmark skulle inbjudas att deltaga.»

Jag torde icke behöfva citera mera; men hvar och en torde erkänna, att under kritiska, allvarliga tider sådana rykten ingifva oro. De kunde lätt åstadkomma ganska stora svårigheter, icke minst för regeringen, som just i brydsamma tider behöfver allt förtroende. De kunde också menligt inverka på landets affärsställning

och öka emigrationen; och hvad som är alldeles säkert, det är att sådana rykten skola i väsentlig mån försvåra rekryteringen vid vår armé.

Om beviljande af ett kreditiv till neutralitetens upprätthållande.

Vid sådant förhållande, och då jag ser att Hans Excellens Herr Utrikesministern här är närvarande, tror jag det vore godt om Kammaren, innan dess ledamöter resa hem, från det hållet kunde få motse några slags upplysningar huru vida något eller några bland dessa rykten ega grund.

(Forts.)

Ty om, som jag hoppas och tror, dessa rykten förnekas, så har man deri ett faktiskt stöd för att kunna helt och hållet lemna dem utan afseende, på samma gång befolkningen blir lugnad i denna fråga.

Jag tillåter mig deföre, på grund af 21 § i den för Andra Kammaren gällande arbetsordning, att till Hans Excellens Herr Utrikesministern framställa det spörsmål,

huruvida till Kongl. Maj:ts regering från främmande makters ombud härstädes eller från Kongl. Maj:ts sändebud vid utländska hof inkommit några framställningar eller underrättelser, som gifva vid handen, att sådana förvecklingar emellan främmande makter, med hvilka Sverige står i vänskapligt förhållande, kunna i vår närhet uppstå, hvarigenom befaras må, att vår fredliga ställning kan blifva hotad, eller den neutralitet som Kammaren med särdeles tillfredställelse finner att Hans Maj:t Konungen ernar, i de förenade rikenas sanna intresse, iakttaga, skulle behöfva med några utomordentliga medel upprätthållas, och i sådant fall, med hvilka?

Hvad angår den af Kongl. Maj:t äskade och af Stats-Utskottet tillstyrkta kreditivsumman, så har jag dervid ingenting annat att erinra, än att jag hoppas det densamma icke skall behöfva lyftas, men att, i motsatt fall, beloppet icke användes för sådana framtida behof, som nästa Riksdag kan blifva i tillfälle pröfva.

Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Björnstjerna: Då jag går att besvara den fråga, som blifvit till mig framställd skall jag, så vidt möjligt är, undvika att försöka intränga i framtiden, hvilket endast skulle kunna ske på gissningarnes bedrägliga fält, för att i stället kasta en blick på så väl det närvarande som det förflutna, så vidt deri någon ledning synes mig vara att hemta för hvad man har att motse i den närmaste framtiden. I första rummet har jag då den tillfredsställelsen tillkännagifva, att från ingen främmande makt någon framställning till svenska regeringen ingått, som på ringaste sätt antydde en önskan, att de nu varande förvecklingarne måtte få ett större omfång, än mindre en afsigt att utsträcka kriget till vår närhet eller indraga oss deri. Vårt förhållande till främmande makter är lyckligtvis utan undantag så godt vi kunna önska.

Kunde således den närvarande ställningen bedömas allenast med afseende på de förenade rikenas förhållande till främmande makter, skulle visserligen ingen anledning till oro förefinnas. Vi känna emel-

Om beviljande af ett kreditiv till neutralitetens upprätthållande.

(Ports.)

lertid alla, att ett stort krig har utbrutit och att vår närmaste granne i öster deri är invecklad. Erfarenheten lär oss, att den orientaliska frågan står i främsta ledet bland dem, som äro egnade att bringa nationerna i vapen mot hvarandra. Skåda vi tillbaka på händelserna, då sista gången ett liknande krig på samma skådeplats utkämpades, skola vi finna att striden då en längre tid fördes ensamt mellan de begge makter, som nu äro invecklade deri. Ry-ska trupper gingo nemligen den 2 juli 1853 öfver Pruth, och först den 27 och 28 mars året derpå, således närmare nio månader der-efter, utfärdades vestmakternas krigsförklaringar. Hvem kan förutse huru vida det nu påbörjade kriget, som troligen blir ganska allvarsamt, kommer att räcka lika länge eller ej? Hvem kan förutse hvilka förändringar under så lång tid kunde inträffa i den politiska ställningen i Europa? I detta ögonblick synes man visserligen endast hysa fredliga afsigter i andra länder; och alla de makter, som i egenskap af medundertecknare af parisetraktaten i främsta rummet äro intresserade af förhållandena, hafva äfven skyndat att afgifva sina neutralitetsförklaringar. Jag är också fullt öfvertygad att dessa förklaringar äro uprigtigt menade. Men den österländska frågan berör så många och stora intressen, att det lär vara omöjligt att förutse, huruvida ej sådana händelser kunna inträffa, att någon eller några af dessa makter, som nu hysa blott fredliga afsigter, kunna blifva äfven mot deras vilja indragna i kriget.

Under sådana förhållanden är det oförutsedda ofta det mest sannolika. Det nu pågående kriget utbröt några dagar eller veckor sedan man trodde freden vara betryggad genom öfverenskom-melsen i London. Väl kunna vi hoppas, att detta krig ej skall få större utsträckning; men någon säkerhet derför finnes alldeles icke.

Jag behöfver ej här upprepa att Kongl. Maj:ts bestämda afsigt och lifliga önskan är att kunna bibehålla en sträng neutralitet. Alla våra intressen äfvensom det enhälliga tänkesättet inom de för-enade rikena hänvisa oss dertill.

Men det beror icke alltid af en sjelf att kunna upprätthålla neutralitet och för att kunna göra det måste man oftast vara rustad. Under sådana förhållanden har regeringen ansett nödigt att söka bereda medel, i händelse några utomordentliga åtgärder skulle erfordras. Att det lilla kreditivet, som Kongl. Maj:t i sådant afse-ende har till sitt förfogande, icke kan räcka långt, lärer hvar och en inse, som har någon kännedom om hvad krigsmateriel och krigs-rustningar i våra dagar kosta. Såsom betecknande derför skall jag blott tillåta mig att upprepa här ett yttrande, som jag förut hört på ett annat rum, nemligen att ett skott från en af nutidens gräf-sta artilleripjeser kostar lika mycket som för 30 år sedan en bomb-kanon med sin lavett.

Att förutsäga huruvida eller på hvad sätt det nu ifrågasatta anslaget kommer att användas, tillhör icke mig, och jag kan så mycket mindre deröfver uttala någon mening, som någon öfverlägg-

ning derom icke egt rum inom regeringen, och detta naturligtvis måste blifva beroende på förekommande omständigheter.

Slutligen måste jag framhålla, att anledningen hvarföre den Kongl. propositionen om i fråga varande kreditiv blifvit af mig kontraserad är icke någon annan än den, att på samma sätt förfarit sista gången ett liknande kreditiv begärdes. År 1863 föredrogs nemligen den Kongl. propositionen om ett sådant kreditiv genom utrikesministern. Det är endast i konsekvens dermed som man ansett sig böra handla på samma sätt nu, men alldeles icke derföre, att några underrättelser från utlandet af någon mera oroande beskaffenhet kommit regeringen tillhanda än de som äro allmänt kända. Vid sådana besynnerliga och lösa rykten som jag hört vara i omlopp får man icke fästa sig; regeringen har åtminstone om dem ingen kännedom.

Om beviljande af ett kreditiv till neutralitetens upprätthållande.

(Forts.)

Herr Jöns Rundbäck: Jag är Hans Excellens Herr Utrikesministern synnerligen tacksam för det yttrande han nu afgifvit. Det har gifvit styrka åt den förmodan, jag förut hyste, att dessa rykten, hvarom talats, sakna grund. Det skall också lugna sinnena i landet, likasom jag är förvissad att det skall bidraga till att stärka förtroendet till regeringen.

Jag vågar derföre hoppas, att ingen skall anse det spörsmål jag tagit mig dristigheten framställa hafva varit obefogadt eller till ingen nytta, likasom jag till slut vågar uttala den liffiga önskan, att vår neutrala ställning ej måtte oroas; allt detta uttalar jag dock med den liffigaste öfvertygelse derom, att skulle någon fara hota vårt land, vår frihet och sjelfständighet, då skola vi alla stå upp som en man för att, som skalden säger: »slå på sköldarne och följa dit kungen och dit äran gå!»

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kammar-Utskottets hemställan.

Punkten 2.

Blef jemväl bifallen.

§ 7.

Föredrogs och bifölls särskilda Utskottets för behandling af förslaget till värnpligtslag m. m. memorial N:o 4 (i samlingen N:o 7), angående aflöning åt dess tjenstemän och vaktbetjente.

§ 8.

Efter föredragning dernäst af Stats-Utskottets memorial M:o 86, med förslag till den afdelning af det nya reglementet för Riksgälds-

kontoret, som innehåller stadgandena angående de under innevarande riksdag på Riksgäldskontoret anvisade utgifter, blef samma memorial af Kammaren bifallet.

§ 9.

Ang. Riksgäldskontorets utlåning.

Till afgörande förekom Stats-Utskottets utlåtande N:o 87, med förslag till ett stadgande i det nya reglementet för Riksgäldskontoret, angående kontorets utlåning.

Utskottet hade hemställt:

att i det nya reglementet för Riksgäldskontoret det stadgande, som motsvarades af § 35 i 1876 års reglemente, måtte erhålla följande lydelse:

§

»De till Riksgäldskontoret influtna medel eller aflemnade behållningar, äfvensom de för jernvägsbyggnaderna upplånta medel samt detta verks öfriga kontanta tillgångar skola, så vidt och så länge de icke behöfva användas för samma verk åliggande utbetalningar, hållas allmänna rörelsen till handa och göras räntebärande genom deras insättning mot ränta i Riksbanken, efter öfverenskommelse med fullmäktige i nämnda bank, eller ock genom desammas utlåning på sätt, som fullmäktige i Riksgäldskontoret anse innefatta full säkerhet; egande fullmäktige jemväl att för sådana medel uppköpa antagliga obligationer eller andra förbindelser, som anses kunna utan svårighet och kapitalförlust vid inträffande behof föryttras. Vid utlåning skola Riksgäldskontorets räntebärande obligationer såsom hypotek åtnjuta företräde framför hvarje annan erbjuden säkerhet. Utlånings-tiden, lånesummans förhållande till hypoteket samt den ränta hvilken för ifrågavarande lån skall till Riksgäldskontoret erläggas, må med afseende å såväl penningställningen som säkerhetens beskaffenhet af fullmäktige bestämmas.»

§ 35 i 1876 års reglemente var så lydande:

»De till Riksgäldskontoret influtna medel eller aflemnade behållningar, äfvensom de för jervägsbyggnaderna upplånta medel samt detta verks öfriga *kontanta tillgångar skola*, så vidt och så länge de icke behöfva användas för samma verk åligande utbetalningar, *hållas allmänna rörelsen till handa* och *göras räntebärande* genom deras insättning mot ränta i Riksbanken, efter öfverenskommelse med fullmäktige i nämnde Bank, eller ock genom desammas utlåning emot skuldförbindelser, som fullmäktige i Riksgäldskontoret anse innefatta full säkerhet och hvilka antingen äro afgifna af stä-

der och menigheter eller inom riket befintliga, af Kongl. Maj:t oktrojerade penningeförvaltande verk och inrättningar, eller ock försedda med hypotek af räntebärande obligationer eller förbindelser, utfärdade af sådana verk och inrättningar samt andra större bolag och föreningar, som efter erhållna, af Kongl. Maj:t meddelade oktrojer eller fastställda reglementen trädt i verksamhet. Vid sådan utlåning skola Riksgäldskontorets räntebärande obligationer såsom hypotek åtnjuta företräde framför hvarje annan erbjuden säkerhet. Utlåningstiden samt lånesummans förhållande till derför hypotiserade obligationers kapitalbelopp, äfvensom den ränta, hvilken för ifrågavarande lån skall till Riksgäldskontoret erläggas, må, med afseende å dessa obligationers afsättlighet och den vanliga penningaräntans belopp, af fullmäktige bestämmas; egande fullmäktige jemväl att för sådana medel uppköpa antagliga obligationer, som förfalla inom viss bestämd tid, eller anses kunna utan svårighet och kapitalförlust vid inträffande behof föryttras.»

Ang. Riksgäldskontorets utlåning.
(Forts.)

Efter det Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Gumælius: Herr Talman! Jag får bekänna att jag icke riktigt lyckats inse den betydliga skillnaden mellan de här föreslagna stadgandena och de motsvarande stadgandena i nu gällande reglemente. Men finnes någon skillnad dem emellan, kan jag dock icke inse att den innefattar någon förbättring. I Stats-Utskottets betänkande erinras om att dessa ännu gällande stadganden angående Riksgäldskontorets utlåning härflyta från en aflägsen tid, då dels ett reglementerande i detalj af sätten för medelförräntning lättare än nu lät sig göra och dels den penningrörelse, Riksgäldskontoret hade att drifva, ej uppnått en så betydlig omfattning, som den nu eger, och till följd häraf skulle dessa stadganden ej längre vara fullt ändamålsenliga. Den ifrågavarande §:n i Riksgäldskontorets reglemente är emellertid ingalunda gammal: den var, såsom Utskottet i sitt betänkande äfven erinrar, föremål för behandling vid riksdagen så pass sent som år 1875. Då bröto sig tvenne meningar mot hvarandra. Den ena var den, att hela utlåningen från Riksgäldskontoret skulle öfverlemnas till Riksbanken, för att genom dess försorg verkställas, och den andra meningen var den, att riksgäldsfullmäktige skulle delvis behålla utlåningen, men kunna mot ränta insätta medel i Riksbanken. Den senare meningen segrade inom Riksdagen, och jag vågar uttala det antagande att dertill medverkade det förhållande, att enskilda banker och bankirer äfvensom några andra enskilda personer, som hade djupa försänkningar inom Riksdagens båda Kamrar, voro lifligt intresserade af att den lånerörelse, som af Riksgäldskontoret bedrefs, fortfarande måtte komma att gå just på denna väg och att icke Riksbanken skulle komma att utlåningsvis förvalta det hufvudsakliga af statens ifrågavarande medel. För min del tillhörde jag då den mening, som ansåg bättre att dessa Riksdagens båda verk,

Ang. Riksgälds-
kontorets ut-
låning.
(Forts.)

Riksbanken och Riksgäldskontoret, icke skulle uppträda i täflan med hvarandra och att utlåningen icke skulle verkställas på ett sådant sätt, att det enas åtgärder skulle kunna bereda det andra obehag. Det var med mycken ledsnad som jag såg Riksdagens beslut att icke då taga något längre steg än som togs, eller att medgifva det Kontorets tillgångar finge göras räntebärande äfven genom deras insättning mot ränta i Riksbanken.

Nu föreslår man en ändring, hvars betydighet egentligen och mera klart framgår af riksgäldsfullmäktiges och Stats-Utskottets motivering än af sjelfva ordalagen i den föreslagna ändringen af §:n. Det är synbarligen meningen att riksgäldsfullmäktige skola mera utslutande hädanefter, än sedan år 1875, besörja utlåningen sjelfva och, der medel till dem inflyta, blott torde komma att tillfälligtvis på kortare tider insätta dem i Riksbanken. Syftet torde vara att låna ut medlen till Riksgäldskontorets vanliga kunder, som vi veta äro ett ganska begränsadt antal. Detta är, vill jag säga, på sätt och vis en ny upplaga af den fråga angående enskilda bankernas femmor, som vi för en tid sedan i Kammaren afgjorde och hvilken efter långt betänkande numera är afstyrt af Första Kammarens tillfälliga Utskott, hvars mening nog torde segra i denna Första Kammare, der de allra flesta ledamöterna äro delegare i enskilda banker — en utgång, som anses vara för de enskilda bankerna fördelaktig. Huru det blir på längden med fördelen, får framtiden utvisa.

Få de enskilda bankerna tills vidare behålla sin stora sedelmassa, sina femmor o. s. v., vore det särdeles bekvämt att få in ett stadgande i Riksgäldskontorets reglemente i det syftet, att riksgäldsfullmäktige skola företrädesvis sjelfva utlåna sina medel och att de endast i andra rummet skola insätta något deraf i Riksbanken. Då skulle riksgäldsfullmäktige hafva tillfälle att draga in medel från Riksbanken, om enskilda banker råkade i klämna och plötsligt behöfde guld för att inlösa sina småsedlar. Det vore ett bekvämt sätt för de enskilda bankerna att i behofvets stund få låna dessa medel mot ränta, som gerna kunde vara fördelaktig för Riksgäldskontoret, samt sedan använda medlen på sådant sätt, att, efter det riksgäldsfullmäktige uttagit dem från Riksbanken i Riksbankens sedlar och lemnat dessa sedlar till enskilda banker, dessa genom sedlarnes invexling i Riksbanken skaffade sig erforderligt guld ur landets, i min tanke, stundom nog ringa centralförråd.

Om det ligger något syfte i detta nu föreliggande ändringsförslag, kan jag icke inse, att det kan vara något annat än att sålunda gynna de enskilda bankerna, möjligen till olägenhet för Riksbanken, och ett sådant syftemål vill åtminstone jag för min del ej vara med om främja.

I motiveringen förekommer en erinran om, huru det gick till i fjor, då riksgäldsfullmäktige drogo in sitt stora lån, hurusom de lemnade ut en betydlig del deraf åt låntagare, som använde dessa medel till utlåning mot högre ränta till utländsk gäldenär. Här

syftas väl främst på Riksbanken, som af lånet tog, om jag rätt minnes, 12 millioner. Ehuru Riksbanken under första tiden gjorde förlust, emedan man icke strax kunde placera medlen, så tog man måhända sedan genom något högre ränta skadan igen. Om det likväl för Riksbanken slutligen blef någon vinst eller förlust på penningarne, derom vågar jag icke yttra mig, och jag tror att det är ovisst och svårt att säga, huruvida riksgäldsfullmäktige skulle hafva gjort någon större vinst eller icke på att sjelfve hastigt placera penningarne på andra håll än hos Riksbanken. Men om någon fördel verkligen beredes Riksbanken, så torde väl åtminstone Riksdagen icke kunna hafva något deremot. I år lärer ju dessutom något utländskt lån icke vara att vänta, så att detta fall, som i motiveringen anföres såsom ett särdeles talande skäl för den föreslagna ändringen, åtminstone icke i år åter inträffar, och då torde ej dertill behöfva tagas hänsyn vid uppställningen af Riksgäldskontorets reglemente, hvilket, som bekant, genomgås och ändras hvarje år. Då det nu gällande reglementet för Riksgäldskontoret i denna punkt skrefs år 1875 och då de, som hålla på de enskilda bankerna, i denna fråga segrade vid nämnda riksdag, och samma paragraf vid 1876 års riksdag med ringa ändring bibehölls, hvadan ifrågavarande bestämmelse således endast är två år gammal, hemställer jag huruvida icke de, som år 1875 segrade, kunde låta sig nöja dermed och låta paragrafen ännu ett år vara sådan den är.

På grund af hvad jag nu anfört hemställer jag om afslag å den af Utskottet här föreslagna paragraf och bibehållande af motsvarande paragraf i nu gällande reglemente.

Herr Hæggström: I motsats mot den föregående värde talaren skall jag yrka bifall till Stats-Utskottets här föreliggande förslag.

Jag anser nemligen, att, då man kan anförtro åt riksgäldsfullmäktige att afsluta lån och då gifver dem så vidsträckta fullmakter som man gjorde i fjor, så kan man också gifva dem fullmakt att placera ledigt kapital. Jag kan icke heller för min del finna, att den siste värde talaren har något berättigadt skäl för den supposition han nyss uttalade, nemligen att de enskilda bankerna skulle blifva de, som mest skulle begagna sig af detta tillfälle, ty om han går till fjoråret, då en större utlåning af Riksgäldskontorets medel egde rum, skall han finna att de enskilda bankerna fingo ganska obetydligt med af de lediga medlen.

Som Herrarne alla torde hafva sig bekant, strömmade, efter skedd uppsägning från långgifvarens sida, penningar af det sist afslutade statslånet ganska hastigt in till Riksgäldskontoret, och af dessa penningar utlemnades af fullmäktige 12 millioner till Riksbanken, efter många om och men från bankofullmäktiges sida, innan de togo emot lånet, hvarom dock nu ej är värdt att tala. Samtidigt härmed placerades 7 millioner hos Allmänna hypoteksbanken och $4\frac{1}{2}$ mil-

Ang. Riksgäldskontorets utlåning.
(Forts.)

Ang. Riksgälds-
kontorets ut-
låning.
(Forts.)

ljoner hos en bankinrättning utan sedelutgifningsrätt. Man kan väl icke vid sådant förhållande med rim och skäl förebrå fullmäktige i Riksgäldskontoret, att de på något sätt gynnat de enskilda bankerna.

Skulle fullmäktige vid utlåning af ledigt kapital begå något misstag eller utlemna lån på sådant sätt, att Riksdagen icke är belåten dermed, eger Riksdagen ju sjelf korrektivet deremot, genom att vid det val till fullmäktige i Riksgäldskontoret, som för hvarje riksdag förrättas, icke omvälja samma personer, utan sätta dit andra.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Jonas Andersson: Hufvudfrågan är här huruvida det är skäl och kan vara lämpligt att allt för mycket i detalj binda fullmäktige i såväl Banken som Riksgäldskontoret. Utskottet har ansett, att en sådan inskränkning i detalj ovilkorligen måste leda till skada för båda verken.

Har man valt fullmäktige och har man rätt att af dem fordra all möjlig samvetsgrannhet, är det också alldeles nödvändigt att lemna dem full frihet att efter förekommande omständigheter lämpa sina anordningar.

Det är inom Stats-Utskottet tydligt ådagalagdt, att det för riksgäldsfullmäktige skulle vara till stor olägenhet, om de skulle fortfarande bindas af de inskränkningar och föreskrifter, som i detta fall nu äro gällande, och Utskottet har varit fullkomligt öfvertygadt om att den utsträckning i frihet, som i nu föreliggande betänkande är föreslagen, skulle lända såväl Riksgäldskontoret som det allmänna till båtnad. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Gumælius: Herr Talman! Herr Hæggström yttrade att de enskilda bankerna fingo ganska obetydligt eller blott ett fåtal millioner med af de 24 millioner, som förra året drogos in i landet. Jag skulle dervid vilja hemställa till honom, huruvida han icke beagnade ett olämpligt uttryck, då han sade att de enskilda bankerna icke *fingo* mycket med. Jag föreställer mig att ordet »*togo*» skulle hafva varit vida lämpligare. Han gaf dessutom sjelf anledning till denna tanke, då han talade om huru mycket besvär fullmäktige hade att kunna låna ut de återstående medlen. De enskilda bankerna *togo* nemligen först så mycket de behöfde. De behöfde icke det som lemnades till Riksbanken; jag undrar på, att de vid den tiden ens ville *taga* så mycket som de verkligen gjorde.

Jag är viss om, att om en större behållning finnes i Riksbanken innestående för fullmäktiges räkning, så skola enskilda bankerna vid den tid, som för dem befinnes lämplig, nog vilja få rätt att taga ut dessa medel. De skola naturligen erhålla Riksbankens sedlar och då förmodar jag att, om de erbjuda tillräcklig säkerhet, de skola erhålla hvad de behöfva. Det blir då ganska bekvämt för de enskilda bankerna att hafva denna reserv att tillgå, med hvilken de

sedermera kunna angripa Riksbankens gulförråd, för att dermed skydda sig sjelfva på samma gång, som Riksbankens ställning blir vanskligare. Detta är den invändning, det kardinalskäl, som jag ser skymta fram i fullmäktiges skrifvelse och som icke kunnat försvinna mellan raderna i Utskottets motivering. Det är detta skäl som jag trodde, att en f. d. riksgäldsfullmäktig, då han här tog ordet, skulle bemöta; å denna invändning torde någon af Stats-Utskottets ledamöter i Kammaren finna anledning gifva ett svar. Det är nemligen just sjelfva hufvudpunkten i frågan.

Ang. Riksgäldskontorets utlåning.
(Forts.)

Vill Andra Kammaren medgifva den ändring, som här är i fråga och som för öfrigt hvarken torde vara nödig eller nyttig, men under vissa förhållanden kan blifva skadlig, må då Andra Kammaren taga på sitt ansvar följderna af ett sådant beslut.

Herr Carl Anders Larsson: Då jag på sätt och vis är en medelbar orsak till att denna paragraf inkom i Riksgäldskontorets reglemente vid 1875 års riksdag, så kan jag icke låta detta betänkanke passera oanmärkt förbi. Säsom Herrarne säkert erinra sig, väckte jag vid nämnda års riksdag motion i detta ämne, som gick ut derpå, att Riksgäldskontoret icke skulle hafva någon särskild lånerörelse, eller lemna ut hvad man kan kalla ficklån. Man hade nemligen vid revisionerna märkt att några enskilda personer favoriserades till den grad, att de kunde hafva ända till aderton lån mot i många fall ganska underhaltig säkerhet. Jag ansåg det då vara i hög grad både riskabelt och oklokt att ett penningeverk, som stode direkt under Riksdagens styrelse och ledning, skulle under samma tid, som det lemnat ut ända till 12 millioner i ficklån, låna upp för eget behof penningar från Danmark. Detta ansåg jag och många med mig vara en särdeles oklok lånerörelse.

Jag rönte emellertid mycket motstånd inom det sammansatta Utskott, som behandlade frågan, och jag slet mycket ondt derför, att jag kunde ens sätta i fråga vissa bankirers soliditet, men jag fick likväl understöd af de ledamöter, som voro från Banko-Utskottet. Den förändring, som jag önskade införa, var vida bättre än det som sedermera antogs, ty saken krånglades till i Första Kammaren, så att man fick in allenast det lilla stadgandet, att fullmäktige i Riksgäldskontoret skulle sätta in kontorets penningar på upp- och afskrifningsräkning i Riksbanken, der man kunde förutsätta att man hade folk, som kunde förstå att handtera penningar, hvilket man icke kunde pretendera att fullmäktige i Riksgäldskontoret skulle kunna göra. Om man också sätter in bland desse fullmäktige en eller annan, som skall förstå sådant, så är det likväl vissa krafter, som sköta affärerna, ehuru det går i fullmäktiges namn. Händelsen blef emellertid sedan, att man nödgades realisera vissa af dessa ficklån, och i förstone hade man ingen annan råd än att taga mindre durabla papper, som såldes till och med till 16 procent. Der fick man stå nu med sådana valutor för sina penningar, och jag vet icke

Ang. Riksgälds-
kontorets ut-
låning.

(Forts.)

huru fullmäktige skulle hafva burit sig åt, om icke dessa papper fått räknas för valutor.

Det skulle annars kunna anses vara deras skyldighet att betala förlusten sjelfva. Man behöfver dock icke insätta någon ny paragraf för att rättfärdiga detta fullmäktiges handlingssätt, så mycket mera, som de redan fått décharge för sina åtgärder. De papper, som Riksgäldskontoret en gång fått, dem få de nog behålla, och jag tror icke att man behöfver göra någon ny paragraf i reglementet för att lemna tillfälle att förnya sådana affärer. Fullmäktige äro ändock lika trygga, om vi behålla reglementet som det är, utan att direkt gifva dem tillåtelse att förvandla kontorets penningar i mer eller mindre värdelösa obligationer. Man har redan sett hvilka vanskliga affärer, som redan uppkommit derigenom att fullmäktige tillhandlat sig sådana obligationer, för hvilka man får nästan ingenting, om man vill realisera dem. På denna grund instämmer jag med Herr Gumælius i hans yrkande om afslag, samt uttalar den åsigt, att det bästa är att låta paragrafen vara som den är.

Herr Haggström: Som min ärade vän Gumælius väl vet, har jag just aldrig varit någon synnerlig anhängare af de enskilda bankerna, och jag har i det fallet icke heller nu ändrat åsigt. Men om jag också icke är någon synnerlig vän af dylika inrättningar, så är jag dock icke heller en sådan hatare af dem, att, under den tid jag haft den äran att vara en af fullmäktige i Riksgäldskontoret, det någonsin kunnat falla mig in att afslå en låneansökan, då säkerheten varit oomtvistad, endast derföre att lånesökanden varit en af de enskilda bankerna. Samme talare har här nyss låtit påskina, att de enskilda bankerna, om de finge lån hos Riksgäldskontoret, skulle genast presentera de Riksbankens sedlar, hvori lånet utgått, i Riksbanken, för att i stället uttaga guld och på detta sätt bereda Riksbanken svårigheter. För min del tror jag dock att det icke har sig så farligt med den saken. På senare tider har nemligen Riksgäldskontoret aldrig utlemnade lån på längre uppsägningstid än fjorton dagar; och jag tror derföre, att om enskilda bankerna skulle vilja börja en sådan taktik, som talaren låtsat befara, så skulle nog Riksgäldskontorets fullmäktige veta att derpå göra ett hastigt slut, genom uppsägning af de utlemnade lånen.

Hvad beträffar det klander, Herr Carl Anders Larsson ansett tillständigt att uttala mot förra årets riksgäldsfullmäktige, så tror jag det hade varit lämpligare att komma fram med det, då frågan förevar om décharge för fullmäktige. Då detta klander saknar allt skäl och är alldeles obefogadt, vill jag icke ingå i något svaromål derå.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Peter Olsson: För min del ber jag att få säga, att det vill synas mig, som skulle de talare, som här uppträdt och

gjort anmärkning emot Utskottets förslag, varit af den tanken, att detta förslag skulle innebära något alldeles nytt stadgande och något som vore sämre än det nu gällande. Dervid hafva de dock enligt mitt förmenande gjort sig skyldige till en missuppfattning. Här är nemligen alldeles icke fråga om införandet af något nytt stadgande, utan endast om en förändring af ett stadgande, som redan finnes intaget i 35 § af nu gällande reglemente för riksgäldsfullmäktige. Jag vill i detta afseende, och särskildt med anledning af ett yttrande som fälles af Herr Carl Anders Larsson, be att få erinra, att redan enligt den lydelse, som 35 § för närvarande har, ega fullmäktige att inköpa obligationer. I slutet af 35 § heter det nemligen: »begande fullmäktige jemväl att för sådana medel *uppköpa antagliga obligationer*, som förfalla inom viss bestämd tid, eller anses utan svårighet och kapitalförlust vid inträffande behof kunna föryttras». Detta är alldeles samma ordalydelse som den Utskottet nu föreslagit, och Utskottets förslag innebär således icke något nytt stadgande.

Hvad åter beträffar påståendet att samma förslag skulle medföra en försämring mot de föreskrifter som nu gälla, så må jag bekänna att jag är af alldeles motsatt åsigt, att nemligen den af Utskottet föreslagna lydelsen kommer att medföra en icke oväsentlig förbättring. Det har nemligen under de senaste åren mera än en gång visat sig, att Riksgäldskontoret sett sig tvunget att använda, visserligen till en del Riksbanken, men äfven de enskilda bankerna såsom kommissionärer för att kunna göra sina tillgångar räntebärande. Så t. ex. begagnades vid en lånetransaktion i Norge såsom mellanhand Skandinaviska kredit-aktiebolaget, som derpå skördade en vinst, som det ju hade varit bättre att Riksgäldskontoret fått för egen del behålla. Vore Riksbanken ensam om att få åtnjuta dylika kommissionsarfvoden, så vore derom mindre att säga; de kommo då i allt fall staten till godo, fastän i en annan form. Man har derföre inom Utskottet varit af den åsigt, att det skulle vara en fördel, om genom nu föreslagna lydelsen för 35 § kunde undanrödjas åtskilliga nu förefintliga svårigheter för ett ändamålsenligt ordnande af Riksgäldskontorets utlåningsrörelse, svårigheter om hvilkas lösning på det mest ändamålsenliga sätt meningsskiljaktighet yppat sig till och med bland riksgäldsfullmäktige sjelfve. Jag tror således man icke har rätt fog att påstå, det Utskottets förslag, om det antoges, skulle komma att medföra en försämring, utan är jag fastmera öfvvertygad att, om man närmare sätter sig in i frågan — och jag vågar i detta hänseende vädja till Herr Gumælius — man skall finna det innebära en förbättring.

Man har här äfven velat i denna fråga inblanda de måhända mindre lyckliga låneoperationer och inköp af obligationer, som inom Riksgäldskontoret på senare tider förekommit. Detta anser jag dock vara en sak som egentligen icke hör till ämnet. Vill man emellertid förekomma ett förnyande af något sådant, må man då vidtaga förändringar i reglementet, som omöjliggöra inköp af alla

Ang. Riksgälds-
kontorets ut-
låning.
(Forts.)

dylika obligationer; men icke bör man skjuta skulden på ett stadgande, som i hufvudsak icke innehåller annat än hvad som redan förut finnes föreskrifvet.

Slutligen ber jag att få fästa uppmärksamheten på att äfven enligt den nya lydelsen man vill att de till Riksgäldskontoret inflytande medel skola i främsta rummet göras räntebärande genom insättning i Riksbanken, och att förändringen endast afser att undanrödja de formella hinder, som nu förefinnas, att på ett mera fruktbringande sätt anordna Riksgäldskontorets utlåningsrörelse. Jag tror derföre att det icke är skäl att Kammaren afslår Utskottets hemställan, särdeles som derigenom möjligen skulle kunna föränledas en gemensam votering, utan hemställer jag om bifall till den föredragna punkten.

Herr Gumælius: Herr Talman! Ifrågavarande 35 § i reglementet för Riksgäldskontoret, uti hvilken Utskottet nu föreslagit en ändring, innehåller för närvarande bland annat, att de till Riksgäldskontoret influtna medel skola »hållas allmänna rörelsen till handa och göras räntebärande genom deras insättning mot ränta i Riksbanken, efter öfverenskommelse med fullmäktige i nämnda bank, eller ock genom desamma utlåning emot skuldförbindelser, som fullmäktige i Riksgäldskontoret anse innefatta full säkerhet och hvilka antingen äro afgifna af städer och menigheter eller inom riket befintliga, af Kongl. Maj:t oktrojerade penningeförvaltande verk och inrättningar, eller ock försedda med hypotek af räntebärande obligationer eller förbindelser, utfärdade af sådana verk och inrättningar samt andra större bolag och föreningar, som efter erhållna, af Kongl. Maj:t meddelade oktrojer eller fastställda reglementen trädt i verksamhet.» Vidare stadgas i samma paragraf, hvad som äfven i det nya förslaget är bibehållet, att vid dylika utlåningar Riksgäldskontorets räntebärande obligationer skola såsom hypotek åtnjuta företräde framför annan erbjuden säkerhet, äfvensom att fullmäktige ega att för ifrågavarande medel uppköpa antagliga obligationer eller andra förbindelser, som anses kunna utan svårighet föryttras, hvilket senare stadgande visserligen återfinnes något längre ned i paragrafen, sådan den för närvarande lyder, än uti det nya förslaget, men dock står der redan förut. Emellertid är det egentligen endast de rader uti paragrafen, hvilka jag först uppläste, som nu äro i fråga. Der medgifves Riksgäldskontorets rättighet att placera influtna medels dels hos Riksbanken, dels hos städer och menigheter samt penningeförvaltande verk och inrättningar, dels ock hos enskilda personer, som erbjuda nöjaktig realsäkerhet. Denna fullmäktiges rätt synes mig vara alldeles tillräckligt vidsträckt, och det kan väl icke vara meningen, att fullmäktige skola börja att göra utlåningar af tusen kronor eller dylika smärre belopp.

Man har yttrat, att, om ifrågavarande paragraf i fjor haft den lydelse, som nu blifvit föreslagen, fullmäktige hade kunnat på för-

månliga vilkor utlåna penningar till Norge. Huruvida paragrafen, sådan den enligt Utskottets förslag skulle komma att lyda, mera än förut skulle kunna tolkas så, att fullmäktige erhöles rätt att göra en sådan utlåning, som den nyssnämnda, det öfverlemnar jag åt Stats-Utskottets ledamöter att förklara. Det heter nu, som förut, att medlen skola *»hållas allmänna rörelsen till handa»*. Mig synes, att, om fullmäktige icke förut haft rätt att utlåna penningar till Norge eller andra främmande länder, de icke heller genom den ifrågasatta förändringen, som i detta fall bibehåller gamla ordställningen, komme att få sådan utlåningsrätt till utlandet.

Ang. Riksgäldskontorets utlåning.
(Forts.)

För öfrigt tillät jag mig, då jag första gången hade ordet, att nämna, att det väl kunde tåla vid en vidräkning. Huruvida Riksbanken, då den mottog Riksgäldskontorets stora summor och sedermera lånade ut en del penningar till Norge, derpå haft vinst eller förlust, och förmodligen hade saken ställt sig på ungefär samma sätt för Riksgäldskontoret, som för Riksbanken. För min del tror jag icke att, om man räknar rätt, Riksbanken på denna utlåning gjort annat än förlust och att den fick mindre ränta än den gaf. Men förhåller det sig så, är det ju icke från Utskottets sida värdt att vidare framhålla denna ränteskilnad. Det är möjligt att Skandinaviska kreditaktiebolaget, som var med uti affären, hade ställt så till, att det för egen del vann på densamma. Detta är emellertid en sak, som, då jag icke haft tillgång till bolagets böcker, jag icke kan veta, och som i alla händelser icke här torde lämpligen diskuteras.

Det är emellertid, såsom jag förut sagt, icke så mycket den föreslagna ändringen af paragrafens lydelse, som icke desto mera Utskottets motivering af sitt förslag att gifva fullmäktige en mera utsträckt utlåningsrätt som jag motsätter mig. Den går i motsatt riktning mot beslutet vid 1875 års riksdag, då, i trots af det starka motstånd, som gjordes af de enskilda bankernas målsmän, Riksdagen beslöt att Riksgäldskontorets medel skulle, för att hållas allmänna rörelsen till handa, i främsta rummet insättas uti Riksbanken. Det är emot denna, i motsats till 1875 års Riksdags beslut stående, i Utskottets motivering angifna riktning, som jag velat uttala mig, och, då jag anser att paragrafen, sådan den blifvit föreslagen, icke kommer att blifva särdeles olika mot hvad den nu är, såvidt icke afseende fästes å motiveringen till ändringsförslaget, anhåller jag, att Kammarerna icke måtte bifalla densamma.

Häruti förenade sig Herr *Ola Andersson*.

Herr Gustaf Jonsson: Den siste talaren har med sin skarp-sinnighet velat läsa emellan raderna i detta Utskottets förslag, hvad Utskottets egna ledamöter icke kunnat finna i detsamma. Han synes äfven hafva gjort till sin uppgift att så mycket som möjligt inskränka riksgäldsfullmäktiges utlåningsrätt. Ätminstone sökte han att genomdrifva ett förslag i en sådan riktning, då han tillika med

Ang. Riksgäldskontorets utlåning.
(Forts.)

mig vid 1875 års riksdag var ledamot af det sammansatta Utskott som då behandlade denna fråga, hvilket icke lyckades, utan Utskottet föreslog just den lydelse af ifrågavarande 35 § i reglementet för Riksgäldskontoret, som nu är gällande. Jag tror dock icke att det är skäl att för närvarande söka vidhålla eller komma tillbaka till den rigtning, som i berörda afseende då gjorde sig gällande. Orsaken hvarföre Herr Gumælius med så mycken ifver motsätter sig den af Utskottet föreslagna förändringen kan jag icke inse, enär hans farhåga att enskilda bankerna derigenom skulle komma att gynnas är efter mitt förmenande till en del undanröjd genom nu vidtagna paragrafs förändring. Jag vet ingenting som fattas i paragrafen, om icke möjligen det är att söka deruti, att äfven en folkbank erhållit lån af Riksgäldskontorets medel. För min del tror jag att Kammaren ganska väl kan antaga Utskottets förslag och jag yrkar därför bifall till detsamma.

Herr Ola Månsson: Väl kan man i den föreliggande frågan vara af olika åsichter, men svårligen torde det dock kunna förnekas, att det rättaste är att Riksgäldskontoret endast tager befattning med den inlåning, som för staten kan vara erforderlig, likasom att Riksbanken endast bör taga befattning med utlåningsrörelsen. Att få saken ordnad på detta sätt var äfven syftet med en af en representant från Östergötland för två år sedan väckt motion. Denna motion blef hänskjuten till behandling af ett sammansatt Utskott, af hvilket jag äfven haft äran att vara ledamot, och jag skulle för min del gerna sett att motionen blifvit antagen. Jag anser nemligen det deri föreslagna sättet vara det naturligaste för ordnandet att statens penningarörelse, och af samma skäl vill jag nu instämma med Herr Gumælius och yrka afslag å den föredragna punkten.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de meningar, som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på yrkandet att, med afslag å nämnda hemställan, det ifrågavarande stadgandet måtte bibehållas vid sin nuvarande lydelse; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 87,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, beslutat att ifrågavarande stadgande skall bibehållas vid nuvarande lydelsen.

Ang. Riksgäldskontorets utlåning.

(Forts.)

Omröstningen företogs i vanlig ordning samt visade 108 ja mot 38 nej; varande alltså Utskottets hemställan bifallen.

§ 10.

Föredrogs och biföllos Stats-Utskottets nedannämnda memorial och utlåtande:

N:o 88, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för Riksgäldskontoret; samt

N:o 89, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående bergverkstiondens upphörande.

§ 11.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 37, i anledning af de inom Kamrarne gjorda anmärkningar och fattade skiljaktiga beslut i afseende å Utskottets utlåtande N:o 20, rörande Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag angående eganderätt till skrift.

Om förnyadt förslag till lag ang. eganderätt till skrift.

Uti ofvan berörda utlåtande n:o 20 hade Utskottet på anförda skäl hemställt, att Riksdagen, med förklarande det Kongl. Maj:ts proposition ej kunde oförändrad bifallas, måtte för sin del antaga ett af Utskottet uppgjort, i vissa delar från Kongl. Maj:ts skiljaktigt förslag till lag angående eganderätt till skrift.

Enligt Utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hade emellertid denna hemställan blifvit till Utskottet återremitterad af båda Kamrarne, hvilka sammanstående afslagit 4 § i Utskottets förslag, antagit den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelse för 1, 2 och 7 §§ i samma förslag samt godkänt 3, 5, 8, 9, 10, 13, 15, 16, 17, 19, 21, 23 och 24 §§ sådana de af Utskottet affattats, likväl med den rättelse af de i 9 och 10 §§ förekommande hänvisningar till andra paragrafer och den ändring i paragrafernas ordningsföljd, som föranledes utaf afslaget å den 4:de paragrafen, hvarjemte rubrikerna å lagförslaget samt å 1, 3 och 4 kap. blifvit af båda Kamrarne godkända.

Deremot hade 6, 11, 12, 22 och 25 §§ blifvit till Utskottet återförvisade, med rätt för Utskottet att föreslå sådana ändringar äfven i andra paragrafer, som af de med återförvisningen afsedda åtgärder kunde betingas; och slutligen hade Kamrarne stannat i olika beslut rörande 14, 18 och 20 §§ samt rubriken till 2 kap.

*Om förnyadt
förslag till lag
ang. eganderätt
till skrift.*

(Forts.)

De hemställanden, hvartill Utskottet, af hvad sålunda förekommit, funnit sig föranlåtet, voro i nu förevarande utlåtande framlagda; och hade Utskottet till en början föreslagit:

Beträffande § 6 (5):

»att ifrågavarande §, som i nummerföljd blir den 5:te, måtte erhålla följande lydelse:

Utgifvare af periodisk skrift, så ock af skrift, som består af sjelfständiga bidrag från särskilda medarbetare, anses såsom skriftens författare, dock utan rätt att till sådan skrift lemnadt bidrag särskildt utgifva. Sedan ett år förflutit från det bidraget offentliggjordes, vare dess författare oförhindrad att sjelf utgifva det samma.»

Efter uppläsning af detta förslag yttrade

Herr Hedin: Herr Talman! Jag vågar näppeligen göra något yrkande om ändring af denna §; men här förekommer en tvetydighet, som jag icke vet huru man rätteligen skall lösa. Af Lag-Utskottets föregående betänkande i denna sak erfar man, att meningen är att utgifvare af periodiska skrifter skall åtnjuta författar rätt till skriften i dess helhet äfvensom till dess särskilda »afdelningar». Och detta sistnämnda, att utgifvaren skall hafva författar rätt till skriftens särskilda afdelningar, är väl ock billigt och rättfärdigt. En tidskriftsutgifvare t. ex. kan behöfva att låta trycka om icke blott hela årgången utan äfven särskilda afdelningar af skriften, ett häfte eller qvartal o. s. v. för att klomplettera restupplagor och kunna sälja hela årgången. Men då inträffar den möjligheten — åtskilliga exempel ur vår tidskriftsliteratur skulle kunna anföras derpå — att »afdelning» och »bidrag» äro komplett identiska begrepp, det vill säga ett häfte af tidskriften innehåller endast en uppsats, ett enda »bidrag». Huru skall man nu bete sig i valet mellan dessa två hvarandra motsägande föreskrifter? Man eger att utgifva en särskild afdelning af en periodisk skrift, ett häfte af en årgång, men man eger icke att utgifva det särskilda bidrag, som utgör »afdelningens» hela innehåll. Det är denna svårighet, som jag för min del icke kan lösa, och jag skulle derföre hafva önskat en annan redaktion af §:n, men jag vågar icke göra något yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Rörande § 11 (10) hade Utskottet hemställt:

att denna § måtte, i närmaste öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag, få lyda som följer:

»Der ej i Tryckfrihetsförordningen eller denna lag annorledes är stadgad, vare såsom eftertryck förbjudet att utan vederbörandes tillåtelse annans skrift i *dess* helhet eller delvis trycka, så länge stadgad skyddstid derför ej förflutit. Ej varde eftertryck lofligt derföre, att oväsentliga ändringar, förkortningar eller tillägg vidtagas.

Såsom eftertryck anses jemväl, då utan tillåtelse öfversättning utgifves af annans otryckta skrift, eller öfversättning utgifves i strid mot 2 §, eller förläggare eller den, som tryckningsrätt till skrift å honom öfverlätit, verkställer skriftens tryckning i strid mot förlagsaftalet.»

*Om förnyadt
förslag till lag
ang. eganderät
till skrift.
(Forts.)*

Sedan Utskottets i fråga varande hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Hedin: Herr Talman! Jag nödgas anmärka, att Lag-Utskottet här vidtagit en förändring, som icke är föranledd i något hänseende af den skedda återremissen. Den samma hade nemligen sin grund uti åtskilliga af Kammaren fattade beslut vid föregående paragrafer i lagförslaget, hvilka beslut påfordrade någon redaktionsförändring i den förevarande paragrafen. Nu har Lag-Utskottet derutöfver vidtagit en förändring i sak, i det att Lag-Utskottet ur redaktionsförslaget till den ifrågavarande paragrafen uteslutit den närmare specifikationen af musikaliskt arbetes skydd mot eftertryck, som, enligt min uppfattning, välbetänkt blifvit af Lag-Utskottet i dess förra förslag införd. Något yrkande om en sådan ändring förekom icke i denna Kammare. Herr Justitieministern uttalade så väl i denna som i Första Kammaren den åsigten, att ifrågavarande tillägg till det Kongl. förslaget, visserligen icke, enligt hans tanke, vore af behovet påkalladt, men att han det oaktadt icke ville motsätta sig det samma. Och något yrkande om detta tilläggs uteslutande ur paragrafen ligger icke till grund för den sammans återremitterande.

I Första Kammaren bestred visserligen *en* talare, men *tre* talare, ledamöter af Lag-Utskottet, försvarade den ändring i sak, som nämnda Utskott vidtagit i denna paragraf af den Kongl. propositionen. Således är förhållandet det att Lag-Utskottet har, utan stöd af något yttrande i denna Kammare och på grund af ett yrkande, som blifvit framställt af en talare i Första Kammaren, men, motsagdt af tre andra talare, vidtagit en ändring i sak, som jag för min del måste anse för en försämring; och det skulle vara mig kärt att erfara, huru Lag-Utskottet kunnat tolka den återremiss, som egde rum, på ett sätt, som föranledt denna förändring.

Herr Philipsson: Med anledning af den föregående talarens uppmaning, får jag blott tillkännagifva, att jag så mycket mindre vill inlåta mig på ett försvar för Lag-Utskottets i fråga varande åtgärd, som jag inom Utskottet yrkade, att paragrafen skulle erhålla

*Om förnyadt
förslag till lag
ang. eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

det tillägg, hvilket innefattas i min vid förra betänkandet fogade reservation, eller upptagande af den bestämmelsen, att såsom eftertryck jemväl skulle anses »då utan tillåtelse musikaliskt arbete utgifves omsatt för andra, flere eller färre instrumenter eller till andra stämmor». Jag ansåg att Lag-Utskottet alldeles icke borde utsluta denna bestämmelse, emedan förhållandet var det, att i Första Kammaren under diskussionen yrkats återremiss i *det* syfte att jemväl få bestämdt hvilka slags musikaliska arbeten, som voro till utgifvande *tillåtna*, och hvarom stadgande i förra förslaget saknades. Emellertid kom Lag-Utskottet till det resultatet att utsluta allt sammans, och på detta sätt ströks således det af mig föreslagna moment.

Någon annan förklaring kan jag icke afgifva.

Herr Lundberg: Jag anhåller att få instämma med Herr Philipsson i så måtto, som jag inom Utskottet yttrade den åsigt, att i fråga varande särskilda bestämmelse beträffande musikaliska arbeten borde bibehållas och i denna paragraf införas i enlighet med Herr Philipssons vid förra utlåtandet fogade reservation, fastän jag, då denna åsigt icke af flere inom Utskottet delades, ansåg mig icke böra ytterligare vidhålla densamma.

Jag tror ock att Utskottet icke saknat anledning att på grund af hvad förekommit i Första Kammaren vidtaga i fråga varande förändring uti sitt förut afgifna förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll Utskottets förslag.

I fråga om § 12 (11) var af Utskottet föreslaget:

att densamma måtte erhålla följande lydelse: »Förbudet mot eftertryck må ej utgöra hinder att vid författandet af nytt, i det väsentliga själfständigt arbete begagna tryckt skrift på det sätt, att ordagrant eller i sammandrag anföras delar deraf, som åberopas till bevis eller upptagas till granskning, belysning eller ytterligare bearbetning.

Icke heller må såsom eftertryck anses, att delar af tryckt skrift eller, der den är af ringa omfång, hela skriften intages i sådan ur flera arbeten hemtad samling, som göres för att tjena till bruk vid Gudstjenst eller vid den elementära undervisningen i läsning, musik eller teckning eller till historisk framställning; likasom ej heller att i musikaliskt arbete ord aftryckas såsom text.

Då annans skrift såhunda begagnas, skall författaren uppgifvas, så framt hans namn finnes å skriften utsatt.»

Efter föredragning af detta förslag yttrade

Herr Philipsson, hvilken inom Utskottet anmält reservation mot samma förslag: Vid Utskottets föreliggande betänkande finnes fogad en af mig afgifven reservation mot Utskottets förslag till förändrad lydelse af andra stycket i 11 §. Der står nemligen: »Icke heller må såsom eftertryck anses, att delar af tryckt skrift, eller, der den är af ringa omfång, hela skriften intages i sådan ur flera arbeten hemtad samling, som göres för att tjena till bruk vid *Gudstjenst*» — detta sista ord har tillkommit i stället för *andaktsöfning*, och deremot har jag ingenting att anmärka, men i stället så mycket mera mot följande begränsande uttryck, hvilket icke förekom i det förra betänkandet — »eller vid den *elementära* undervisningen i läsning, musik eller teckning etc.»

Om förnyadt
förslag till lag
ang. eganderätt
till skrift.
(Forts.)

Nu har under den föregående diskussionen i Kamrarne återremiss yrkats för ändamål, att i afseende å undervisningen i *musik* borde intagas någon närmare bestämmelse, åsyftande inskränkning i rättigheten att utgifva samlingar af kompositioner, som under förvändning, att de voro afsedda att användas för den *högre* undervisningen i musik, kunde få en allt för stor utsträckning, hvarigenom kompositörernes rätt förnärmades. Men, oaktadt något påstående inom Kamrarne icke derom gjordes, ansåg Utskottet sig likväl böra utsträcka föreskrifterna äfven till *andra* samlingar och således äfven till *sådana* som afse undervisning i *läsning*. Jag ber nu att få första uppmärksamheten å det obestämda uttrycket: »den *elementära* undervisningen». Somliga hafva tolkat detta uttryck så, att det skulle betyda *sådan* läsning, som eger rum vid elementarläroverken. Om *den* tydingen vore riktig, så kunde väl dessa samlingsverk eller s. k. antologier innehålla stycken af framstående författares bästa arbeten i så väl bunden som obunden stil. Andra åter — och jag tror att *de* hafva rätt — anse att med den *elementära* undervisningen i läsning menas de *första* grunderna för läsning, således rent af stafning och innanläsning, etc. Skulle man sålunda begränsa utgifningsrätten af dylika samlingsverk, då vore det icke synnerligen bevändt med stadgandet, utan då kunde man gerna stryka hela bestämmelsen.

Då jag hyser den åsigten, som under förra diskussionen uttalades, nemligen att ingen skada tillskyndas författarne, genom att i samlingarne citeras vissa delar, eller intagas smärre uppsatser af deras arbeten, utan tvärtom att detta befrämjar författarnes intressen, emedan det bidrager dertill att allmänheten erhåller kännedom om dem och deras verk och sålunda blifver benägen att förskaffa sig verken i deras helhet, så har jag trott att den inskränkning, som Utskottet gjort, ingalunda är lämplig.

Emellertid vill jag icke för närvarande göra något yrkande, utan har jag härmed endast velat gifva min uppfattning till känna.

Herr Brodén: I likhet med den föregående talaren, kan jag icke annat än ogilla den inskränkning som Utskottet nu gjort uti

Om förnyadt
förslag till lag
ang. eganderätt
till skrift.
(Forts.)

11 § i det Kongliga förslaget om lag angående eganderätt till skrift, i det Utskottet i stället för de uti §:n, sådan den ursprungligen lyder, förekommande orden: »till bruk vid Gudstjensten, till undervisning i läsning, musik eller teckning etc.» föreslagit orden »till bruk vid Gudstjenst eller vid den elementära undervisningen i läsning, musik eller teckning etc.» Denna ändring anser jag icke lycklig, utan tvärtom särdeles olycklig med afseende på läsningen; ty om man ser på Utskottets föregående resonnement, så är det uppenbart att läsningen kommer att få sitta emellan för musiken. Af Utskottets resonnement framgår nemligen, att det är för att skydda musikaliska kompositörer för rofferier som man gjort denna skarpa inskränkning för läsning och teckning.

Ser jag på våra svenska läseböcker. nämligen Svedboms. Bjurstens, Brodéns och Sundéns, så äro de alla till anläggning och plan så beskaffade, att de vida gå utöfver måttet för den elementära undervisningen, hvilket uttryck man icke gerna kan tolka på annat sätt än, såsom en talare anmärkt, innefattande de första enklaste grunderna i läsning. Dessa böcker skola dock användas icke blott vid innan-läsning, rätt-läsning och väl-läsning, utan äfven vid sådan läsning, der lärjungens uppmärksamhet fästes på innehållet af de olika styckena uti antologien samt vid våra särskilda författares olikhet i framställningsätt, i stil och i skrifart, och detta är något som går utöfver hvad man kallar den elementära sferen af läsning. Och skulle nu någon gifva ut en svensk lärobok efter den plan och volym, nämnda böcker hafva, så fruktar jag att, om man i lagen intager ordet *elementära*, en sådan utgifvare skulle göra sig skyldig till ansvar för eftertryck.

Beträffande förhållandet mellan uttrycken elementarläroverk och den elementära undervisningen i läsning, så har den föregående talaren berört detta, och jag måste instämma med honom deruti att, om man ansett sig hafva tillgodosett elementarläroverken genom att använda det senare uttrycket, så har man fullkomligt misstagit sig. Den elementära undervisningen har nemligen icke något rum inom elementarläroverket; den skall redan vara expedierad innan lärjungen der vinner inträde. Och således utesluter detta ord möjligheten att utgifva samlingsverk innefattande stycken lämpliga för sådan läsning som vid elementarläroverken skall ega rum; hvadan det alltid måste blifva till stor skada för dessa läroverk om man skrifer en lag, som icke kan tydas på annat sätt än jag nyss angifvit.

Man har invändt att läroverken kunde inköpa de författares arbeten, som för undervisningen kunde anses lämpliga. Jag ber emellertid att få fästa uppmärksamheten derå, att det icke är någon småsak att inköpa 70 à 80 författares verk, hvartdera till ett antal af 30 à 40 exemplar, som erfordras om läroverkets behof skall blifva tillgodosedt.

Slutligen vill jag i allra största korthet tillägga ännu ett skäl

för afslag å den af Utskottet föreslagna förändringen. Jag erinrar mig nemligen hurusom, då detta lagförslag första gången behandlades i denna Kammare, en talare, som förfäktade den af Utskottet föreslagna inskränkningen i öfversättningsrätten, med ganska betydligt eftertryck framhöll den omständigheten att vårt folk nu öfversvämmades af en mängd utländskt litteraturkram i svensk drägt, visserligen af den beskaffenhet att det förskaffade utgifvaren vinst, men deremot förskämde folkets känsla både för sedlighet och god smak. Hvad Utskottet i afseende å en sådan inskränkning föreslog utöfver hvad Kongl. Maj:t framställt gick dock icke igenom; man fick icke från lagens sida något skydd mot dessa främmande bildningselement. Vid sådant förhållande är det så mycket mer nödvändigt att söka sprida hvad vi sjelfve hafva bäst och nyttigast. Detta är den bästa utvägen mot utländskt inflytande. Ja, jag vill nästan påstå att *det* är vår bildnings palladium, att våra författares verk tränga ned till hemmet, till skolan. Och hvad beträffar det förfång, som man anser att genom utgifvandet af i fråga varande samlingsverk författarne skulle lida, så instämmer jag med den föregående talaren uti hans åsigt att våra författare skulle snarare vinna än förlora derpå.

När jag ser på dessa nu brukliga samlingar eller läseböcker, så finner jag att der förekommer t. ex. af en sådan författare som Geijer högst 15 å 16 sidor, och icke lär någon tro, att förläggaren af Geijers skrifter förlorar något, därför att dessa profbitar blifvit i dessa samlingar intagna och blifvit för vår ungdom tillgängliga. Jag tror snarare att förhållandet är motsatt och att förläggare derpå skörda vinst. Huru jag än ser saken, skulle jag vara benägen att yrka en återgång till Kongl. Maj:s förslag, men då under nuvarande förhållanden ett sådant yrkande ej torde hafva utsigt att vinna understöd, inskränker jag mig till att den anmärkning, jag nu tagit mig friheten framställa, blifvit i protokollet intagen.

Herr Hedin: Af hvad som yttrats framgår, att till grund för den af Lag-Utskottet föreslagna ändringen ligger en föreställning, som är ytterst sväfvande, som alls icke låter sig definieras. Nu frågar jag, om det är lämpligt att i en ny lag införa en bestämmelse, som ingen begriper, huru den skall tolkas. Därföre föreslår jag att orden »den elementära» måtte ur förslaget utgå.

Herr Lundberg: I öfverensstämmelse med hvad jag i Utskottet yttrat, och hvad som anförts af Herrar Philipsson och Brodén, får jag föreslå, att ifrågavarande ord, »vid den elementära» måtte utgå, och ordet »undervisningen» förändras till »undervisning», så att lydelsen uti denna del af §:n blefve följande: »Icke heller må såsom eftertryck anses, att delar af tryckt skrift eller, der den är af ringa omfång, hela skriften intages i sådan, ur flera arbeten hemtad samling, som göres för att tjena till bruk vid gudstjänst

*Om förnyadt
förslag till lag
ang. eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Om förnyadt förslag till lag ang. eganderätt till skrift. eller undervisning i läsning, musik eller teckning eller till historisk framställning; likasom ej heller att i musikaliskt arbete ord aftryckas såsom text.» Jag hemställer, att en sådan redaktion af §:n måtte af Kammaren beslutas.

(Forts.)

Herr Torpadie: Herr Grefve och Talman, Mine Herrar! Jag hade icke tänkt att taga till ordet i denna fråga, men efter de siste talarnes anföranden, tyckes det vara nödvändigt, att något säges angående hvad som sålunda blifvit yttradt mot Utskottets förslag. Jag börjar då med att erkänna, att äfven jag för min del icke ansett uttrycket »elementära undervisningen» vara det bästa, men å andra sidan kan jag icke tro, att ett stadgande med sådan lydelse som Utskottet föreslagit blifver så särdeles svårt att i praxis tillämpa. Uttrycket är känt och temligen begagnadt. Det är bekant, att Utskottets majoritet sökt inskränka rättigheten att i samlingsverk utan vederbörande författares hörande taga in en del saker, och därför har man begagnat denna inskränkande bestämmelse. Jag försäkrar eder, mine Herrar, att jag lika som Herr Brodén anser det vara nödvändigt, att folket tillhandahållas goda skrifter, men jag vill, att man gör det på ett sätt, som är folket värdigt, och icke så att man tager från den fattige författaren för att öfverlemna åt folket, emedan en sådan handling står i strid med all praxis i fråga om annans eganderätt. Icke exproprierar man från egaren en enda tum af hans sandbacke utan att lemna ersättning. Jag kan således för min del icke tillstyrka någon ändring i ifrågavarande paragraf, utan tillåter mig att yrka bifall till Utskottets förslag.

Jag skall icke yttra något till försvar för den reservation, som jag gjort vid denna del, utan jag skall blott be att få erinra derom, att jag i fråga om rättigheten att i samlingsverk intaga författares skrifter står på samma ståndpunkt som förut.

Herr Philipsson: Sedan nu inom Kammaren blifvit framställda bestämda yrkanden om ändring i den föredragna paragrafens lydelse, finner jag mig föranlåten att instämma i dessa yrkanden, så mycket hellre, som jag finner det särdeles olämpligt att i en ny lag inrycka bestämmelser, hvilka redan på förhand vid lagens stiftande anses sväfvande och otydliga. Jag instämmer således i det af Herr Hedin först framställda förslag, att i stället för orden »den elementära undervisningen» sättes ordet »undervisning».

Herr Brodén: Med afseende på det af Herr Philipsson nu anförda faktum, eller att bestämda yrkanden om ändring af den omtvistade punkten blifvit numera framställda, och med fäst afseende derpå, att det icke är klokt att i den nya lagen införa så skarpa inskränkningar, som de ifrågavarande orden innebära, hvilka

ord dessutom äro ganska sväfvande, får äfven jag instämma i det yrkande som blifvit först af Herr Hedin framställt.

*Om förnyadt
förslag till lag
ang. eganderätt
till skrift.*

(Forts.)

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre De Geer: Till en början ber jag få lemna den upplysning, som från flera håll kommit mig till handa, att Första Kammaren redan bifallit Utskottets sammanjemkningsförslag till lydelse af den §, som för närvarande är föremål för Kammarens öfverläggning.

I afseende på samma paragrafs innehåll, får jag fästa uppmärksamhet derpå, att Kongl. Maj:ts förslag icke afsåg en så utsträckt rättighet att utgifva s. k. antologier eller samlingar af andra författares verk, som Utskottet såväl i sitt första som i sitt nu framlagda utlåtande ifrågasatt. Enligt Kongl. Maj:ts proposition var ingen berättigad utgifva ett sådant verk, med mindre detsamma kunde anses utgöra ett sjelfständigt arbete, då deremot Utskottet, som itudelat paragrafen, endast der fråga är om att till granskning, belysning eller bearbetning upptaga delar af annan författares arbete, fördrat karakteren af sjelfständigt arbete, men icke i fråga om sådana samlingar, som afse att tjena till bruk vid undervisning i läsning, musik och teckning. Vid sådant förhållande kan jag för min del icke hafva något emot, att Utskottet nu gjort en begränsning, som åtminstone inom trängre omfång än i det första betänkanudet inskränker rättigheten att utgifva dylika verk utan författarens medgifvande, helst jag icke tror att det skulle vara någon svårighet att vinna ett sådant författarens medgifvande, då, såsom flere talare påpekat, hvarken författare eller hans rättsinnehafvare lider deraf skada, utan tvärtom en författare sannolikt icke skulle önska, att hans arbeten helt och hållet uteslötes ur ett verk, som afsåge att lemna prof på litteraturens mera framstående alster eller dylikt. Jag tror således icke det skadar, att det af Utskottet föreslagna stadgandet inskränker ifrågavarande rättighet, men jag medgifver befogetheten af den här gjorda anmärkningen mot ordet »den elementära» undervisningen, såsom allt för sväfvande och gifvande anledning till tvekan vid tillämpningen. Jag skulle på denna grund kunnat instämma i det af Herrar Hedin och Lundberg framställda ändringsförslag, men jag lemna dock till Kammaren att bedöma, huruvida, på den ståndpunkt frågan nu efter Första Kammarens beslut har, det kan anses nödvändigt att vidtaga nämnda ändring.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets förslag oförändradt och dels på det yrkande, som först blifvit framställt af Herr Hedin; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Om förnyadt
förslag till lag
ang. eganderätt
till skrift.
(Forts.)

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 37 angående § 12,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren godkänt den af Utskottet föreslagna lydelsen af ifrågavarande § med den förändring Herr Hedin föreslagit.

Omröstningen utföll med 67 ja mot 29 nej; hvadan Kammaren beslutit i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Utskottets hemställan *angående § 14 (13), rubriken å 2:dra kapitlet samt § 18 (17):*

Lades till handlingarne.

Beträffande § 20 (19) hade Utskottet hemställt:

att denna § måtte erhålla följande lydelse:

»Denna lag tillämpas på skrift af svensk medborgare; och anses skrift, som utan uppgifvet eller under diktadt författarenamn blifvit af svensk förläggare utgifven, vara af svensk medborgare författad, derest ej annat förhållande ådagalägges. Lagens bestämmelser kunna, under förutsättning af ömsesidighet, af Konungen förklaras delvis eller helt och hållet gälla äfven för annat lands medborgares skrifter.»

Angående hvad sålunda blifvit föreslaget, yttrade

Herr Hedin: Herr Talman! Jag har naturligtvis icke begärt ordet för att söka få någon ändring i hvad som står i denna §. Den votering, som nyss skedde och hvarigenom Kammaren beslöt att i en föregående § skulle intagas den renaste gallimatias, innebär ett ytterligare bevis på att denna lag hör till de obotligt sjuke, som icke kunna genom någon medicin återställas. Jag ber att få erinra om den besynnerliga konsekvens som denna lagparagraf kommer att leda till, såvidt lagförslaget eljest antages. Det torde vara väl bekant, att åtskilliga norska författares arbeten blifvit förlagda och tryckta i Kjöbenhavn. Det skulle icke förundra mig om norske författare äfven komma att söka förläggare och boktryckare för sina arbeten i Stockholm, der tvifvels utan förlagsrörelsen och boktryckeri-

konsten stå på en högre ståndpunkt än i Norge. Om nu sådant skulle hända, så skulle de icke här få något skydd för sina af svensk förläggare utgifna originalarbeten. Detta vore en besynnerlig konsekvens af en lag, som afser att som ett helt behandla det skandinaviska literaturområdet; men då denna lag är full af besynnerligheter, så torde äfven denna böra anses ganska väl passa i stycke med sina många före- och efterträdare.

*Om förnyadt
förslag till lag
ang. eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Herr Philipsson: Denna gången kan jag icke hålla med Herr Hedin; ty af den vid ärendets förra behandling förda diskussion framgår tydligt och klart, att lagstiftaren icke bör bereda skydd för andra än svenska författares arbeten. Vill en norrman eller en dansk låta trycka sina arbeten i Sverige, så beror det skydd, som må kunna åstadkommas, på de konventioner, hvilka med vederbörande länder i sådant afseende kunna träffas.

Jag yrkar för den skull bifall till Utskottets förslag.

Överläggningen förklarades slutad, hvarefter Utskottets hemställan bifölls.

Utskottets rörande §§ 22 och 23 (21 och 22) gjorda hemställanden:

Blefvo jemväl bifallna.

För § 25 (24) hade Utskottet föreslagit följande lydelse:

»Härigenom upphävas förordningarna den 20 Juli 1855, angående förbud mot offentligt uppförande utan egarens tillstånd af dramatiskt eller för skådeplatsen författadt musikaliskt arbete, samt den 20 Mars 1876, angående eganderätt till skrift; och tillämpas denna lag på redan offentliggjorda arbeten; dock att den i 7 § stadgade skyddstid för skrift, hvars författare aflidit före den dag, då lagen blifver gällande, från den dag beräknas, samt att lagen i öfrigt icke verkar inskränkning i den rätt, som blifvit enligt äldre lag förvärfvad. Ej heller må hvad i 2 kap. af denna lag är stadgadt ega tillämpning å dramatiskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete, som blifvit offentligen uppfördt innan förordningen den 20 Juli 1855 trädde i kraft.»

Mot detta förslag hade Herr Philipsson inom Utskottet reserverat sig, under yrkande att den ifrågavarande paragrafen måtte blifva så lydande:

»Härigenom upphävas — — — då lagen blifver gällande, derest icke eganderätten till skriften redan då, enligt äldre lag, upphört, från den dag beräknas, samt att — — — träda i kraft.»

Om förnyadt
förslag till lag
ang. eganderätt
till skrift.
(Forts.)

Efter det uppläsning skett af Utskottets förslag, anförde

Herr Philipsson: I motiveringen till Utskottets framlagda förslag till förändrad lydelse af 24 § har Utskottet å pag. 7 och 8 i utlåtandet anført, att den förut anmärkta olägenheten »skulle, utan nämnvärd skada för författare eller förläggare, kunna afhjelpas om en tillräckligt rymlig tid stadgades för fortvaron af nu gällande rätt till skrifers utgifvande, i hvilket afseende föreslagits, att, i analogi med stadgandet i förevarande lag, att författarerätt gäller i 50 år efter författarens död, borde föreskrivas, att skyddstid för afliden författares skrifter, till hvilka eganderätten ännu icke upphört, bestämdes till 50 år efter det lagen träder i kraft.» Jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att Utskottet alltså sjelf i sin *motivering* fäst såsom ett vilkor för denna bestämmelse, i den mån den skall gälla för afliden författares skrifter, att *eganderätten till skriften ännu icke skall hafva upphört*. Men i *redaktionen till §:n* har Utskottet icke intagit detta vilkor, och detta har föranledt mig att i min å pag. 14 förekommande reservation rörande denna § yrka, att den måtte lyda på sätt Utskottet föreslagit, med den förändring att efter orden »då lagen blifvit gällande» skulle införas orden »derest icke eganderätten till skriften redan då, enligt äldre lag, upphört», hvarefter §:n skulle lyda så, som den blifvit af Utskottet föreslagen. Inkommer icke denna bestämmelse i lagen, så tror jag, att, då lagen uttryckligen stadgar, att den skall tillämpas äfven på redan *offentliggjorda* arbeten, *det* förhållande skall inträda, att, om en författare aflidit inom 50 år från slutet af det år, då den nya lagen utfärdas, men hans rättsinnehafvare under de första 20 åren efter hans död icke utgifvit hans skrifter eller, derest sådant skett, icke under följande 20 år förnyat utgifvandet, eganderätten dertill skall i följd af stadgandet, att lagen skall tillämpas på redan *offentliggjorda* skrifter, åter upplifvas. Man har visserligen anmärkt, att en sådan tolkning icke vore riktig, derför att en rätt, som en gång upphört och blifvit allmänhetens egendom, icke kunde återigen upplifvas.

Jag medgifver att detta må gälla i *allmänhet*; men hvad jag icke kan medgifva är, att en sådan åsigt skall gälla i *rak strid* mot en ny lag, som uttryckligen skall tillämpas på *redan offentliggjord skrift*. En ytterligare omständighet, som ger stöd åt min mening, är *den*, att man ansett sig nödsakad att i sista punkten af denna § införa följande bestämmelse: »ej heller må hvad i 2 kap. af denna lag är stadgadt ega tillämpning å dramatiskt eller musikaliskt dramatiskt arbete, som blifvit offentligen uppfördt innan förordningen den 20 Juli 1855 trädde i kraft». Denna bestämmelse, som förekommer i Kongl. Maj:ts förslag, var utesluten ur Utskottets förra förslag, men på yrkande, som derom framställdes och i hvilket jag i denna Kammare deltog, har densamma blifvit åter införd i den nya lagen. För att klargöra huru härmed förhåller sig och hvilket in-

flytande denna omständighet haft på den af mig angifna tolkningen af den föreslagna §:n, ber jag få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att i Kongl. förordningen den 20 Juli 1855 var det uttryckligen stadgadt, att det skydd, som då meddelades författare, i afseende å begagnandet af dramatiska och musikaliska arbeten för skådebanan, icke skulle ega tillämpning på arbeten, som tillkommit dessförinnan. Men om nu i den nya lagen, på grund deraf att den skall tillämpas på offentliggjorda arbeten, man ansett sig böra meddela en uttrycklig förklaring derom, att den icke skall tillämpas på sådana fall der *aldrig* något rättsskydd existerat, kan man då säga, att det ligger i sakens natur, att den icke skall tillämpas på sådan skrift, för hvilken eganderättsskydd *har* existerat? Låt vara att detta skydd förfallit på grund deraf att lagen icke blifvit efterlefd. Men man kan icke gerna tänka sig, att en *bättre* rätt skulle kunnat ifrågasättas för ett arbete, som *aldrig* haft skydd, än för ett arbete, som åtminstone *någon tid* haft sådant skydd.

*Om förnyadt
förslag till lag
ang. eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Jag har härmed velat förklara hvad jag med min reservation åsyftat. Men då denna § redan är antagen af Första Kammarerna, så tillåter jag mig icke yrka någon förändring i densamma, ehuru jag för visso tror, att, om dess lydelse oförändrad antages, detta ovilkorligen skall föranleda förvecklingar.

Herr Hedin: Såvida denna § skall tillämpas, icke efter den mening och afsigt som kunna hemtas af Utskottets motivering, hvilken jag förmodar att en domstol icke anser sig skyldig vare sig att taga kännedom om eller eljest bry sig om, utan efter *den* mening, som framgår ur de tydliga svenska ord, i hvilka §:n är affattad, blir konsekvensen, såsom Herr Philipson i sin reservation och i sitt anförande nyss påpekat, den, att stadgandet kan leda till återupplifvande af en redan förfallen rätt. Då Herr Philipsson icke framställt något bestämdt yrkande om ändring eller rättelse i §:n, skall jag deremot tillåta mig att yrka bifall till densamma med den förändring, som i Herr Philipssons vid Utskottets betänkande fogade reservation finnes angifven.

Vidare yttrades ej. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick och derefter, enligt det under öfverläggningen gjorda yrkandet, på bifall till det ändringsförslag, Herr Philipsson i sin reservation framställt. Den förra af dessa propositioner förklarade Herr Talmannen sig anse vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering begärdes, blef af sådan anledning en voteringsproposition af följande lydelse uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 37 angående § 25,

röstar Ja;

Om förnyadt
förslag till lag
ang. eganderätt
till skrift.

(Forts.)

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit ifrågavarande § med den af Herr Philipsson i hans reservation föreslagna förändring.

Voteringen, i vanlig ordning verkställd, visade 73 ja mot 22 nej; varande således Utskottets förslag bifallet.

Då slutligen till afgörande förekom Utskottets hemställan, att Riksdagen, under förklarande att Kongl. Maj:ts proposition i förevarande ämne ej kunnat oförändrad bifallas, måtte i underdånighet tillkännagifva, det Riksdagen för sin del beslutat en uti det följande af utlåtandet i sin helhet intagen lag *angående eganderätt till skrift*, i hvilken alla de ändringar, som dels förut af Riksdagen beslutats och dels nu af Utskottet tillstyrkts i det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till ifrågavarande lag, blifvit iakttagna, begärdes ordet af

Herr Berg, som yttrade: Då i den punkt, som nu följer, hela den redan antagna lagen är intagen i full öfverensstämmelse med de beslut, Kammaren fattat, så hemställer jag huruvida det är nödvändigt att åter uppläsa hela lagen, eller om icke punkten kunde föredragas utan föregående läsning af denna lag.

Kammaren lemnade sitt bifall till Herr Bergs sålunda gjorda framställning, hvarefter Utskottets nyss berörda hemställan, utan förut skedd uppläsning af det i sammanhang dermed införda lagförslaget, af Kammaren bifölls.

§ 12.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets utlåtande N:o 38, i anledning af väckta motioner om ändring af 58 § i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862.

§ 13.

Skedde föredragning af särskilda Utskottets för behandling af Kongl. Maj:ts nädiga proposition med förslag till utsökningslag och i sammanhang dermed erforderliga författningar memorial N:o 4 (i samlingen N:o 8), i anledning af dels återremiss, dels skiljaktiga beslut i vissa delar af Utskottets utlåtande N:o 1; och blef dervid *punkten 1* lagd till handlingarne, hvarefter *punkterna 2--11* hvar för sig af Kammaren bifölls.

§ 14.

Föredrogs och bifölls Särskilda Utskottets för behandling af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till utsökningslag och i sammanhang dermed erforderliga författningar memorial N:o 5 (i samlingen N:o 9), angående aflöning åt Utskottets tjänstemän och vaktbetjening.

§ 15.

Upplästes här nedan intagna ansökningar om ledighet från riksdagsgöromålen:

Till Riksdagens Andra Kammare.

Då den person, hvilken för mig vikarierar i Norrtelge, tillkännagifvit att han, som åtagit sig vikariatet endast under förutsättning att riksdagen skulle afslutas den 15 dennes, vore förhindrad att efter denna veckas utgång fortsätta med utöfvande af borgmästarebefattningen, enär han erhållit förordnande att förvalta domareembetet i Mellersta Roslags domsaga, så får jag, som för den tid af riksdagen, hvilken kan återstå efter denna veckas utgång, icke kan anskaffa annan vikarie, vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen från den 19 dennes.

Stockholm den 14 Maj 1877.

I. E. Behmer.

I anseende till förestående tjänstegöromål i hemorten nödsakas undertecknad begära 14 dagars ledighet från riksdagsgöromålen från och med Lördagen den 19 innevarande Maj.

Stockholm den 14 Maj 1877.

Vörsammeligen

O. J. Brodén.

Som min hustru enligt till mig ankommet telegram i går med döden aflidit, så får jag ödmjukast anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under fjorton dagar, räknadt från och med den 17 dennes. Stockholm den 16 Maj 1877.

Pehr Benjaminsson.

Dessa ansökningar blefvo, hvar efter annan, af Kammaren bifallna.

§ 16.

Herr Talmannen tillkännagaf, att, enligt mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse, gemensam omröstning öfver den i Stats-
Andra Kammarens Prot. 1877. N:o 63.

Utskottets memorial N:o 90 föreslagna voteringsproposition komme att anställas i början af morgondagens sammanträde.

§ 17.

Sedan Kammaren uppdragit åt Herr Talmannen att bestämma dagen för anställande af val af de fyra deputerade, hvilka, enligt Kammarens beslut, komme att jemte Herr Talmannen och Herr vice Talmannen representera Kammaren vid Upsala universitets jubelfest i September detta år, hade Herr Talmannen bestämt, att nämnda val skulle företagas i början af Kammarens sammanträde nästa Fredag den 18 innevarande månad; hvilket nu för Kammaren tillkännagafs.

§ 18.

Till bordläggning anmäldes Stats-Utskottets memorial N:o 91, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående en i Stats-Utskottets memorial N:o 77 föreslagen voteringsproposition.

§ 19.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. 1 e. m.

In fidem:

Gustaf Westdahl.